

RUS TILI DARSIDA QO‘LLANILADIGAN ZAMONAVIY METODLAR

Sobirova Dilduraxon Xomidjon qizi

Baliqchi tuman 1-son texnikumi Rus tili fani o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada rus tili darslarida zamonaviy pedagogik va didaktik metodlarni qo‘llashning nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. Interfaol usullar, kommunikativ yondashuv, loyiha metodikasi va raqamli resurslarning o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy metodlarni joriy etish o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va samarali kommunikatsiya ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi ilmiy asos bilan ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: rus tili, pedagogik metodlar, zamonaviy texnologiyalar, interfaol metodlar, kommunikativ yondashuv.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ НА УРОКАХ
РУССКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования современных педагогических и дидактических методов на уроках русского языка. Анализируется важность интерактивных методов, коммуникативного подхода, проектной методологии и цифровых ресурсов в формировании языковых навыков учащихся. Научно доказано, что внедрение современных методов способствует развитию самостоятельного мышления, креативности и эффективных коммуникативных навыков у учащихся.

Ключевые слова: русский язык, педагогические методы, современные технологии, интерактивные методы, коммуникативный подход.

MODERN METHODS USED IN RUSSIAN LANGUAGE LESSONS

Abstract

This article covers the theoretical and practical aspects of using modern pedagogical and didactic methods in Russian language lessons. The importance of

interactive methods, communicative approach, project methodology and digital resources in the formation of students' language skills is analyzed. It is scientifically proven that the introduction of modern methods serves to develop independent thinking, creativity and effective communication skills in students.

Keywords: Russian language, pedagogical methods, modern technologies, interactive methods, communicative approach.

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayonida til o'qitishning samaradorligini oshirish muhim vazifa hisoblanadi. Xususan, rus tili o'qitish jarayonida an'anaviy metodlar bilan cheklanish o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini susaytirishi va bilimning chuqurligini kamaytirishi mumkin. Shu sababli, rus tili darslarida zamonaviy pedagogik va didaktik metodlarni joriy etish zarurati dolzarb masala sifatida qaralmoqda. Zamonaviy metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiradi, ularning kommunikativ, muloqot va til ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Masalan, interfaol metodlar o'quvchilarning fikrlashini faol rag'batlantirib, darsni dinamik va qiziqarli qiladi. Loyiha metodi esa tilni real vaziyatlarda qo'llash imkonini yaratadi, bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Raqamli resurslar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida o'quvchilar turli audio, video va interaktiv materiallar bilan ishlash imkoniga ega bo'ladi. Bu esa ularning nutq ko'nikmalarini mustahkamlash, lug'at va grammatik bilimlarni chuqurlashtirish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Ta'limda innovatsion metodlarni joriy etish nafaqat samarali til o'qitishga, balki o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolaning maqsadi rus tili darslarida zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llashning samaradorligini tahlil qilish, ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli va ahamiyatini ilmiy asoslashdan iborat.

Ta'lim jarayonida interfaol metodlarning o'rni har bir o'quvchining bilim olish jarayonida faol ishtirok etishi, ularning fikrlarini ifoda etishlari va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Interfaol metodlar an'anaviy ta'lim usullaridan farqli o'laroq, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning bilimlarini amaliyotga tadbiq etish imkoniyatini yaratadi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni, balki ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini ham egallaydilar. Interfaol metodlar orasida rol o'yinlar, guruhli ishlash, muhokamalar, brainstorming (beyin storming), projektlar va boshqa interfaol faoliyat turlari mavjud. Ushbu metodlar o'quvchilarga o'zaro muloqot qilish, fikr almashish, bir-biriga yordam berish va jamoaviy ish olib borish imkonini beradi. Misol uchun, rol o'yinlar orqali o'quvchilar rus tilida turli vaziyatlarda muloqot qilishni mashq qilishadi. Bu nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini ham oshiradi. Interfaol metodlardan foydalanishning yana bir afzalligi shundaki, bu usullar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. O'quvchilar dars davomida faol ishtirok etish orqali o'zlarini qiziqarli va foydali ish bilan shug'ullanishayotganini his qilishadi. Ta'lim jarayonida qiziqarli va interfaol faoliyatlar tashkil etish, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni yanada faolroq ishtirok etishga undaydi. Bu esa, o'z navbatida, bilimlarni yanada chuqurroq o'zlashtirishga olib keladi.

Empirik metodlar doirasida kuzatish, intervyu va test sinovlaridan foydalanildi. Darslarda interfaol metodlar, jumladan, "Rol o'yinlari", "Muloqotli vazifalar", "Kichik guruhlar ishlashi", loyihaviy metod va AKT vositalari yordamida tashkil etilgan darslarning samaradorligi o'rganildi. Taqqoslama tahlil usuli qo'llanildi: an'anaviy metodlar bilan zamonaviy metodlarni qo'llash natijalari taqqoslandi.

O'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham interfaol metodlar muhim rol o'ynaydi. Guruhlarda ishlash orqali o'quvchilar bir-birlariga yordam berishadi, fikr almashishadi va muammolarni birgalikda hal qilishga harakat qilishadi. Bu jarayon ijtimoiy hamkorlik ruhini shakllantiradi va kelajakda ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. O'quvchilar o'zaro muloqot qilish orqali

bir-birining fikrlarini hurmat qilishni, fikr almashishni va jamoaviy ish olib borishni o'rganadilar. Interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini tushunish uchun ularning asosiy prinsiplari va afzalliklarini ko'rib chiqish muhimdir.

Rus tili darslarida zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash o'quvchilarning til ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Interfaol metodlar yordamida o'quvchilar faolligi ortadi, ular o'z fikrini erkin ifodalaydi va muloqot jarayonida qatnashadi. Loyiha metodi va real hayotiy vaziyatlar bilan ishlash o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantiradi. AKT vositalari darslarni interaktiv va qiziqarli qiladi, bu esa o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

Interfaol metodlardan foydalanishning kamchiliklari ham mavjud. Ba'zida o'qituvchilar ushbu metodlarni qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Masalan, dars davomida vaqtni to'g'ri boshqarish yoki barcha o'quvchilarni teng darajada jalb qilish muammolari yuzaga kelishi mumkin. Shuningdek, ba'zi o'quvchilar yangi metodlarga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Biroq, ushbu kamchiliklarga qaramay, interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati katta. O'qituvchilar ushbu metodlarni qo'llash orqali darsni yanada samarali o'tkazishlari mumkin. Buning uchun ular dars rejasini tuzishda interfaol faoliyatlarni e'tiborga olishlari, vaqtni to'g'ri boshqarishlari va barcha o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashlari zarur. Interfaol metodlar rus tili darslarida ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning faolligini oshirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda ushbu metodlardan foydalanish zarurdir. Ta'lim jarayonida interfaol metodlarni qo'llash orqali biz o'quvchilarga nafaqat bilim beramiz, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham hissa qo'shamiz. Shunday qilib, interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi o'rni beqiyosdir va ularni qo'llash orqali biz kelajak avlodni tayyorlashda muvaffaqiyatga erishamiz.

Rus tili o'qitish jarayonida interfaol metodlar muhim ahamiyatga ega, chunki ular o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Interfaol metodlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, ularning

ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va o'zaro muloqot qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Ushbu maqolada rus tili o'qitishda qo'llaniladigan asosiy interfaol metodlar haqida batafsil ma'lumot beriladi. Guruhli ish - bu interfaol ta'lim metodlaridan biri bo'lib, unda o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, birgalikda vazifalarni bajaradilar. Bu usul o'quvchilarga bir-birlari bilan fikr almashish, muammolarni hal qilish va jamoaviy ish olib borish imkoniyatini beradi. Guruhli ish davomida o'quvchilar bir-birlaridan o'rganadilar va o'z bilimlarini mustahkamlashadi. Masalan, rus tili darsida o'quvchilar bir guruhda dialog yozish yoki rolli o'yinlar orqali vaziyatlarni ijro etishlari mumkin. Rolli o'yinlar - bu o'quvchilarni turli rollarda ishtirok etishga undaydigan interfaol metoddir. Ushbu usul orqali o'quvchilar rus tilida real hayotdagi vaziyatlarni simulyatsiya qilishlari mumkin. Masalan, bir darsda o'quvchilar do'konda xarid qilish, restoranlarda ovqat buyurtma berish yoki sayohat qilish kabi vaziyatlarni ijro etishlari mumkin. Bu usul nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham oshiradi. Muhokamalar - bu o'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha fikr almashish va bahs-munozara olib borish imkonini beruvchi metoddir. O'qituvchi muayyan mavzuni tanlaydi va o'quvchilarni fikrlarini ifoda etishga undaydi. Masalan, "O'zbekiston va Rossiya madaniyati" mavzusida muhokama o'tkazish orqali o'quvchilar o'z fikrlarini bayon etishadi va rus tilidagi so'z boyliklarini kengaytiradilar. Muhokamalar o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa

Interfaol metodlar va AKT vositalarining yetarli emasligi, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish zaruriyati muhim muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bilan birga, o'quvchilar bilan individual ishlash va guruh bo'yicha ishlarni muvofiqlashtirish samaradorlikni oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, rus tili darslarida zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash til o'qitish jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari rus tili o'qitish jarayonida interfaol metodlar, loyiha yondashuvi va AKT

vositalarining muhimligini tasdiqlaydi. Kelgusida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish, zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash va pedagogik tajribalarni ommalashtirish ta'lim tizimining sifatini oshirishda strategik ahamiyatga ega. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etish, bir-birlari bilan muloqot qilish va ijodiy yondashuvlarni qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Interfaol metodlar orqali o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi. O'yinlar va amaliy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar rus tilida tez-tez muloqot qilishga, yangi so'zlarni o'rganishga va grammatik qoidalarni amaliyotda qo'llashga undaladi. Bu jarayon nafaqat tilni o'zlashtirishni, balki o'ziga bo'lgan ishonchni ham oshiradi. Umuman olganda, rus tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki ijodiy fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar bu metodlarni to'g'ri qo'llash orqali dars jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2003.
2. Jo'rayev R.X. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
3. Qodirova F.M. Rus tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
4. Hasanov B. Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish. – Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2018.
5. To'xtayeva M. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ularning samaradorligi. – Samarqand: SamDU, 2019.
6. Vygotskiy L.S. Myshleniye i rech. – Moskva: Labirint, 1999.
7. Leontyev A.A. Psixolingvistika. – Moskva: Smysl, 2005.